

Рис 1. Основні показники результатів діяльності банківської системи [3]

Таким чином, капіталізація є джерелом забезпечення фінансової стійкості та прибутковості банків тим самим створюючи значні інвестиційні можливості як для банківського сектору зокрема, так і для економіки країни загалом.

Список літератури

1. Коваленко В. В., Черкашина К. Ф. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрямки підвищення : монографія / Коваленко В. В., Черкашина К. Ф. — К. : ДВНЗ УАБС НБУ, 2010. — 141 с.
2. Дробязко А., Львович С., Федосов В. Чи будуть засвоєні уроки банківської кризи 2008—2009 р.? // Ринок цінних паперів України. — 2011 — № 1—2. — С. 3—19
3. Аналітичний огляд банківської системи України за I квартал 2011 року // www.rurik.com.ua

УДК 336.71; 386

О. А. Дибань,

головний спеціаліст першого інспекційного відділу інспекційного департаменту Державної комісії по регулюванню ринків фінансових послуг України, здобувач кафедри менеджменту банківської діяльності, ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ І СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ

У зв'язку зі змінами на фінансовому ринку України зростає роль банківського сектору. Сьогодні банківські установи займають одне із провідних місць в економіці. Завдяки ним здійс-

нюються майже всі розрахунки із клієнтами, банками, переказ коштів, кредитування тощо. Для збільшення своєї ресурсної бази та залучення нових клієнтів банки крім своїх основних, надають додаткові послуги і тому виникає конкуренція не тільки між банківськими установами, але й небанківськими, зокрема страховими компаніями. Сучасні тенденції глобалізації економічних відносин призводять до співпраці банків зі страховими компаніями.

Банки і страхові організації є основними системо-утворюючими інститутами фінансового ринку та економіки в цілому. Від ефективності їхньої діяльності залежить розвиток економіки країни і забезпечення добробуту населення.

Основними економічними умовами розвитку ефективних взаємовідносин між банками і страховими компаніями виступають інтеграційні процеси, а їх теоретичною основою використання надбань сучасної теорії фінансів, здобутків щодо напряму аналізу властивостей загальних і специфічних функцій та принципів банків і страховиків.

Інтеграція банків і страхових компаній заснована на спільності виконуваних функцій і взаємовигоді, вона є обов'язковою умовою стабільності та динамічного розвитку фінансового ринку. У сучасних ринкових умовах інтеграція між фінансовими інститутами є закономірним явищем, що викликає суспільний і науковий інтерес.

Під інтеграцією банків та страхових компаній на нашу думку можна розуміти процеси поступового об'єднання їхньої діяльності (від спільного продажу послуг до створення спеціалізованих установ), спрямованих на отримання економічного ефекту, що досягається в результаті взаємних трудових, матеріальних та фінансових ресурсів.

У сучасній економічній літературі бракує глибоких теоретичних та методологічних розробок, що комплексно розкривають причини фінансової привабливості інтеграції банків та страхових компаній, їхні фінансові можливості та взаємозв'язки.

Перш за все необхідно уточнити сутність терміну «інтеграція», який походить з латинської мови (*integer*) і означає у перекладі «цілий». У філософському енциклопедичному словнику «інтеграція» розглядається як повний, цілісний, непорушний, досліджується як процес або дія, що має своїм результатом цілісність, об'єднання, з'єднання, відновлення єдності [1]. Економічний словник визначає інтеграцію як об'єднання економічних

суб'єктів, поглиблення їхньої взаємодії, розвиток зв'язків між ними.

В. Андрійчук визначає «інтеграцію» як організаційне поєднання технологічно пов'язаних між собою різнорідних видів діяльності з притаманними їм функціями з метою виробництва кінцевого продукту і доведення його до споживача, а також досягнення на цій основі вищих економічних результатів [2].

Т. Парсонс під «інтеграцією» розуміє структуру та процеси, за допомогою яких відносини між частинами соціальної системи впорядковуються способом, що забезпечує їхнє гармонійне функціонування в системі [3].

Л. Угрин характеризує «інтеграцію» як стан пов'язаності окремих диференційованих частин у ціле, як процес, у результаті якого такий стан досягається, а також як процес входження в систему окремого елемента. «Інтеграція» — це завжди свідомо взаємодія елементів, а не односторонні дії. Результатом, наслідком інтеграційних взаємовідносин є виникнення цілісності, що має нові якості і сутність [4].

Д. Розенберг надає таке тлумачення: «об'єднання, групування, централізація функцій, інтегрування». Зосередження, концентрація повноважень у руках вищих адміністраторів або виконуючих робітників двох чи більше компаній з метою взаємної вигоди: зменшення конкуренції, зниження витрат, забезпечення більшої частки ринку [5].

Б. Балас, Ф. Канхерт, трактують інтеграцію як процес і як характеристику стану. Існують різні види інтеграції, її сутність полягає в досягненні в кожному окремому напрямку поєднання можливостей і дій. Як процес науковці розглядають інтеграцію у широкому і вузькому значенні. У широкому значенні термін «економічна інтеграція» використовується для визначення об'єднання економічних одиниць з метою досягнення переваг більш ефективного економічного розвитку і реалізації завдань економічної політики. У вузькому значенні «економічна інтеграція» це процес, який представляє собою реалізацію дій для скорочення і повної заборони дискримінації між економічними суб'єктами. Як характеристика стану «інтеграція» обумовлює ситуацію, в якій відсутні різноманітні форми економічної дискримінації. В цьому розумінні автори виокремлюють інтеграцію з метою досягнення економічних цілей із зміцненням організаційного аспекту для ефективності діяльності об'єднання економічних одиниць.

У результаті проведених досліджень відносно трактувань поняття «інтеграції» різних авторів та у словниках, ми дійшли ви-

сновку, що понятійне визначення терміну «інтеграція» розглядається узагальнено і зводиться до об'єднання, цілісності, єдності, узгодженості, впорядкування.

Список літератури

1. Філософський енциклопедичний словник. — М.: Інформ-М, 1997. — 576 с.
2. Андрійчук В. Економіка аграрних підприємств: підручник В. Андрійчук. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
3. Американська соціологія. Перспективи. Проблеми. Методи / Пер. В. Воронін, Е. Зінковський; ред. Г. Осипова — М.: Прогрес, 1972. — 392 с.
4. Угрин Л. Інтеграційні процеси: міжнародний аспект / Л. Угрин // Вісник Львівського університету: Серія «Філософські науки». — 2002. — Вип. 4. — 352 с.
5. Розенберг Д. Бізнес. Менеджмент. Термінологічний словник / Д. Розенберг. — М.: Інфра-М, 1997. — 206 с.

УДК 339.732

Ж. М. Довгань,

канд. екон. наук, доцент кафедри банківського менеджменту та обліку,

Тернопільський національний економічний університет

ВНУТРІШНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах, коли світова фінансова система демонструє певні тенденції до відновлення нормального функціонування, а, відповідно і економічного зростання, особливого значення набуває проблема забезпечення фінансової стійкості банківської системи країни, що опосередковує внутрішньодержавні та міждержавні економічні відносини. Здійснюючи акумуляцію коштів, їх розміщення, розрахунково-касове обслуговування учасників відтворювальних процесів, банківська система тим самим забезпечує перерозподіл та управління грошовими потоками системи суспільного відтворення.

На фінансову стійкість банківської системи впливає багато факторів, які можна згрупувати наступним чином:

—внутрішні (фактори, які виникають в окремих банках чи групі банків та можуть вплинути на фінансовий рівень стійкості всієї банківської системи);

—фінансові (фактори, які виникають у фінансовій системі та можуть вплинути на рівень фінансової стійкості банківської системи);

—національні (фактори, які виникають в економіці країни та можуть вплинути на рівень фінансової стійкості банківської системи);

—наднаціональні (фактори, які пов'язані з функціонування світової економіки, але можуть вплинути рівень фінансової стійкості банківської системи окремої країни).

Викладемо результати оцінки впливу саме внутрішніх факторів на рівень фінансової стійкості банківської системи України з 2002 по 2010 рр. З метою виключення впливу проблемних банків на отримані результати внаслідок фінансової кризи 2008 р. дослідження проводилося за двома наступними підходами: 1) оцінка за узагальненими даними по всій банківській системі за виключенням банків: «НАДРА», «УКРПРОМБАНК» ТА «РОДОВІД БАНК»; 2) оцінка за узагальненими даними по всій банківській системі за виключенням банків: «Промінвестбанк», «Укрпромбанк», «Національний кредит», «Причорномор'я», «Київ», «Надра», «Західінкомбанк», «Одеса-банк», «Трансбанк», «Родовід банк». Агрегований показник розраховувався як для всіх банків, так і за групами (за класифікацією НБУ), за виключенням проблемних банків у межах окреслених вище підходів.

Результати проведеної нами оцінки внутрішніх факторів впливу на фінансову стійкість банківської системи України за 2002—2010 рр. представлено в табл. 1. З отриманих результатів можна зробити висновок, що в останні роки спостерігається тенденція щодо зниження рівня фінансової стійкості в банківській системі України в цілому. За весь аналізований період найбільший рівень фінансової стійкості спостерігається у банків, які входять до першої групи, в найнижчий — у четвертої.

Цікавими є спостереження стосовно проаналізованих підходів: за першим підходом у 2006 р. спостерігається різке зниження рівня фінансової стійкості в банківській системі. Це можна пояснити тим, що процеси реорганізації трьох виокремлених банків зовсім не впливають на загальний рівень фінансової стійкості і проблему даного різкого зниження необхідно шукати в іншому. Що стосується другого підходу, то можна зробити висновок, що виокремлені банки мають значний вплив на рівень фінансової стійкості всієї банківської системи України.

Зважаючи на безумовну необхідність забезпечення фінансової стійкості банківської системи, на нашу думку, необхідним є дотримання наступних умов: 1) банківська система має бути зорієнтованою на задоволення основних завдань економіки країни; 2) відтворювальний процес у банківській системі має адекватно відповідати постійно зростаючим макроекономічним потребам країни; 3) банківська система має функціонувати на принципах автономії та підтримувати необхідний рівень самостійності; 4) необхідним є забезпечення ефективного та адекватного управління банківською системою; 5) банківська система повинна забезпечити потенціал свого подальшого розвитку.

Таблиця 1

**РОЗРАХУНОК ВНУТРІШНІХ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
ТА АГРЕГОВАНОГО ПОКАЗНИКА ЗА ПЕРІОД 2002—2010 РР.
(за підходом 1/за підходом 2)**

Назва показника	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Коефіцієнт достатності власного капіталу	8,96/ 9,42	8,25/ 8,69	8,55/ 9,18	7,53/ 7,99	7,72/ 8,12	7,35/ 7,62	9,24/ 9,45	19,56/ 13,5	15,08/ 15,84
Сформовані провізії за позиками до позикового портфеля	н/д	н/д	6,9/ 7,2	5,6/ 5,5	4,7/ 4,5	4,1/ 4	5,8/ 5,6	-14,2/ -14,6	-18,2/ -18,4
ROA, %	1,01/ 0,96	0,84/ 0,71	0,96/ 0,91	1,04/ 1,08	1,21/ 1,14	1,09/ 1,1	0,83/ 0,82	-2,69/ -2,46	0,96/ -1,34
ROE, %	6,89/ 6,53	6,52/ 5,51	7,07/ 6,63	8,75/ 8,99	9,74/ 9,08	9,38/ 9,37	6,33/ 6,23	-19,44/ -17,66	-6,44/ -9,02
Коефіцієнт термінової ліквідності (до 7 днів)	н/д	н/д	69,24/ 65,09	80,01/ 71,7	35,01/ 31,34	21,99/ 20,89	12,71/ 12,52	38,82/ 38,61	55,27/ 54,51
Відношення ліквідних активів до сукупних активів	н/д	н/д	10,27/ 10,52	11,87/ 11,52	7,9/ 7,52	6,21/ 6,17	4,43/ 4,4	12,2/ 12,12	14,36/ 14,4
Агрегований показник: для всіх банків / за підходом 1 / за підходом 2	3,6/ 2,8/ 2,8	2,8/ 2,8/ 2,8	3,5/ 3,5/ 3,75	3,5/ 3,5/ 3,5	3,25/ 2,5/ 3,25	3,25/ 3,25/ 3,25	3,5/ 3,5/ 3,5	2,5/ 2,5/ 2,5	2,5/ 2,375/ 2,375
Агрегований показник за групами банків (за класифікацією НБУ):									
Група 1	3,2	3,2	4	3,75	3,5	3,5	3,5	2,5	2,5
Група 2	2,8	2,8	3,25	3,25	3	3	3,25	2,25	2,25
Група 3	2	2,8	3,5	3,25	3	2,75	3	2,5	2,375
Група 4	2	2	2,5	3	2,75	2,75	3	2,5	2,375